

KOM UIT JE TENT!

MAAK WERK VAN LOKAAL
JEUGDTOERISMEBELEID

COLOFON

"Kom uit je tent!" publicatie van Steunpunt Jeugd (SPJ) en Centrum voor Jeugdtoerisme (CJT).
De publicatie werd gemaakt in opdracht van de Taskforce Jeugdverblijven, die door de Vlaamse regering in 2008 in het leven werd geroepen.
De taskforce bestaat uit vertegenwoordigers van de kabinetten van de Vlaamse Regering en administraties (Jeugd, Natuur en Bos, Ruimtelijke Ordening, Toerisme en Landbouw), de VVP, de VVJ, de VVSG, CJT en (vanaf 2010) Steunpunt Jeugd.

Auteurs:

Benedikte De Vos (Toerisme Vlaanderen),
Katrijn Gijsel (Steunpunt Jeugd),
Toon Luybaert (Steunpunt Jeugd),
Wies Moriau (JES vzw),
Frederik Vercammen (Centrum voor Jeugdtoerisme),
Trees Vandenbulcke (Scouts en Gidsen Vlaanderen),
Hilde Vanderlinden (Provinciale Jeugddienst Limburg),
Hilde Vanhaevre (Chirojeugd Vlaanderen)

Eindredactie:

Politea, Pepijn Kennis (Steunpunt Jeugd)

Vormgeving:

Emma Thyssen

Druk:

Joh. Enschedé - Van Muyswinkel

V.U.: Bram Vermeiren (Steunpunt Jeugd)

INHOUD

INLEIDING: TIPS OM EEN LOKAAL JEUGDTOERISMEBELEID TE ONTWIKKELEN__5

1 WAT IS JEUGDTOERISME?__6

- 1.1 Organisatoren van jeugdtoerisme in groepsverband__6
- 1.2 Vlaanderen als voornaamste bestemming__9

2 HET SOCIO-ECONOMISCHE BELANG VAN JEUGDTOERISME__10

- 2.1 De maatschappelijke meerwaarde__10
- 2.2 De economische meerwaarde__11
- 2.3 Waardering door de overheid__12

3 DE HUIDIGE MARKT__13

- 3.1 Het jeugdverblijfcentrum als favoriete verblijfplaats__14
- 3.2 Stedenbouw en ruimtelijke ordening__18

4 DE TOEKOMSTIGE MARKT__22

- 4.1 Diverse verblijfplaatsen__22
 - Jeugdverblijfscentra__22
 - Kampeerterreinen__23
- 4.2 Voldoende verblijfplaatsen__24
- 4.3 Kwaliteitsvolle verblijfplaatsen__25
- 4.4 Betaalbaarheid__25
- 4.5 Bereikbaarheid__26

5 DE OMGEVING__27

- 5.1 Speelruimte__27
- 5.2 Sportruimte__28
- 5.3 Kampvuurplaatsen__28
- 5.4 Verkeersveiligheid__29
- 5.5 Kinderen- en jongerenvriendelijke recreatiemogelijkheden__29

6 GEMEENTELIJKE OMKADERING EN ONDERSTEUNING VOOR JEUGDTOERISME__31

- 6.1 Ondersteuning van bezoekende organisatoren__31
 - Een gastvrij onthaal door de lokale overheid__31
 - Transparante regelgeving en beperkte administratieve lasten__32
- 6.2 Omkaderen van jeugdgroepen uit de eigen gemeente__19
 - Financiële ondersteuning__33
 - Logistieke ondersteuning__33
- 6.3 Omkadering en ondersteuning van uitbaters van jeugdverblijven__34
 - Afval__34
 - Stedenbouwkundige vergunningen__35
 - Brandveiligheid__35

7 SAMENGEVAT__36

8 WIE IS WIE?__37

9 BIBLIOGRAFIE__41

INLEIDING: TIPS OM EEN LOKAAL JEUGDTOERISMEBELEID TE ONTWIKKELLEN

Deze tekst is geschreven door de vertegenwoordigers van de gebruikers (Steunpunt Jeugd) en de uitbaters (Centrum voor Jeugdtoerisme) van de Vlaamse jeugdverblijfscentra. De tekst wil een gefundeerd houvast bieden aan lokale beleidsmakers, beleidsuitvoerders en jeugdwerkers die het jeugdtoerisme in Vlaanderen verder willen ontwikkelen.

Dat er nood is aan een dergelijke visienota meldt het actieplan van de taskforce jeugdverblijven. Deze taskforce werd in 2008 opgestart door de Vlaamse Regering, als uitloper van een resolutie¹ in het Vlaams Parlement uit 2006 waarin gesteld werd:

“Het lijkt wenselijk om dringend werk te maken van een breed plan dat de toekomst van de zomerkampen ook op langere termijn veilig moet stellen. Het is dus hoog tijd voor een brede mobilisatie van diverse actoren: jeugd, plattelandsactoren, landbouw, milieu, ruimtelijke ordening, toerisme en mobiliteit.”

In de taskforce zetelen vertegenwoordigers van de kabinetten van de Vlaamse Regering en administraties (jeugd, toerisme, natuur, ruimtelijke ordening en landbouw), de Vlaamse Vereniging van Provincies (VVP), de Vlaamse Vereniging van Steden en Gemeenten (VMSG), het Centrum voor Jeugdtoerisme en Steunpunt Jeugd.

Deze tekst verwijst regelmatig naar het doelgroepenonderzoek dat in 2010 werd uitgevoerd door het Centrum voor Jeugdtoerisme (CJT) en Steunpunt Jeugd. Bijna 3000 jeugdgroepen werden op een wetenschappelijke manier bevroegd. Niet alleen jeugdwerk, maar ook scholen, sportclubs met een jeugdwerking, instellingen bijzondere jeugdzorg en medisch-pedagogische instellingen werden bevroegd. Uiteindelijk werkten 853 jeugdgroepen mee aan het onderzoek. Het onderzoek geeft een goed inzicht in de gedragingen en behoeften van jeugdgroepen die op meerdaags verblijf trekken. Het volledige rapport is te downloaden via www.opkamp.be.

Het eerste hoofdstuk geeft een inleiding op wat jeugdtoerisme nu juist is en wie er allemaal deel van uitmaakt. Het sociale en economische belang van deze vorm van toerisme vormt de inhoud van hoofdstuk 2. In een derde deel komt de huidige Vlaamse jeugdtoeristische markt uitvoerig aan bod. Het vierde hoofdstuk behandelt de toekomstige markt. Dat de omgeving een belangrijke factor is in het jeugdtoerisme toont hoofdstuk 5 aan. Hoofdstuk 6 duidt hoe je als gemeente uitbaters en organisatoren van jeugdkampen kan ondersteunen. In het zevende hoofdstuk schetsen we onze ideale jeugdtoeristische omgeving. Ten slotte stellen de belangrijkste spelers in de sector van het jeugdtoerisme zichzelf voor in hoofdstuk 8.

¹ ROMBOUTS, e.a., *Voorstel tot resolutie betreffende het voortbestaan van kampplaatsen* (22 december 2005).

1 WAT IS JEUGDTOERISME?

Naar schatting ruim een half miljoen Vlaamse kinderen en jongeren doen sinds jaar en dag aan meerdaags jeugdtoerisme. Zij nemen vakantie en verplaatsen zich *individueel* en *in (georganiseerd) groepsverband*. De georganiseerde verplaatsingen onder educatieve begeleiding van vrijwilligers of beroepskrachten gebeuren op verschillende momenten in het jaar. Ze nemen de vorm aan van een meerdaags verblijf, weg van huis, en bewust weg uit de dagelijkse omgeving. Deze tekst beperkt zich tot meerdaagse verblijven voor georganiseerde (jeugd)groepen.

Als het woord 'jeugdtoerisme' valt, denkt men automatisch aan zomerkampen van jeugdbewegingen, vakanties georganiseerd door ziekenfondsen, bos- of zee klassen enzovoort. Het gaat echter evengoed om weekends of midweken tijdens het jaar. Het jeugdtoerisme in Vlaanderen dekt een ruime lading: er is een grote diversiteit aan jeugdtoeristische initiatieven, organisatoren en beweegredenen. Het jeugdtoerisme als meerdaags groepsgebeuren is veelal op ontspanning gericht. Soms ook op vorming, integratie, groepsvorming of exploratie, maar meestal gaat het om een combinatie van deze factoren. In dit hoofdstuk lees je wie de jeugdige toeristen zijn en wie de meerdaagse verblijven organiseert. Wat zijn hun behoeftes en wat is het aanbod in Vlaanderen?

1.1 ORGANISATOREN VAN JEUGDTOERISME IN GROEPSVERBAND

Lokale jeugd- en jongerenbewegingen zijn de meest opvallende organisatoren van jeugdtoeristische activiteiten.

Elk jaar organiseren duizenden jonge vrijwilligers van jeugdverenigingen zoals Chiro, KLJ, Scouts, KSJ-KSA-VKSJ... kampen en weekends. Het zomerkamp is vaak het hoogtepunt in hun werking. Kinderen en jongeren kijken er maandenlang naar uit. De herinneringen leveren uren gespreksstof op, zelfs jaren later nog. Het kamp organiseren zij bijna steeds in de zomer, met half juli tot half augustus als piekperiode. Een kamp duurt vijf tot veertien dagen. De grootte van een kamp hangt af van de samenstelling van de groep en de traditie: alle leden samen, per leeftijdsgroep of met enkele leeftijdsgroepen samen. Weekends voor kinderen/jongeren en leidingweekends voor de begeleidersploeg organiseren zij het hele jaar door, maar in december en januari is het wat kalmer. Ook in mei, juni en september trekken groepen minder op weekend.

Landelijke en provinciale koepels van deze jeugd- en jongerenbewegingen organiseren meerdaagse vormingscursussen voor lokale jeugdwerkers, meestal in de schoolvakantieperiodes. De duur is sterk afhankelijk van de aard van de cursus.

Naast de jeugdbewegingen zijn er ook andere vormen van *landelijk, provinciaal en lokaal jeugdwerk* zoals mutualiteitorganisaties, vakantieorganisaties en jeugthuizen. Deze jeugdwerkers (zowel vrijwilligers als beroepskrachten) organiseren evengoed vakanties en weekends, maar het gaat dan eerder om themavakanties, inleefweekends en uitwisselingen. Ook andere verenigingen zoals jeugdkoren, jeugdfanfares, jeugdharmonieën... gaan op meerdaags verblijf.

Het jeugdwerk alleen is goed voor meer dan de helft van alle overnachtingen in de Vlaamse jeugdverblijven.²

Jeugdsportclubs en sportverenigingen met een jeugdwerking organiseren stages en sportweken. Daarin besteden zij aandacht aan teamspirit en schaven ze de techniek en conditie van kinderen en jongeren bij.

Scholen organiseren bos-, zee-, stads-of plattelandsklassen en laten kinderen en jongeren op deze meerdaagse uitstappen kennismaken met een andere omgeving. Middelbare scholen en hogescholen gaan vaak op bezinningsweekend of op een meerdaagse stage.

Ten slotte organiseren ook *instellingen voor bijzondere jeugdzorg en MPI's* (medisch-pedagogische instellingen) jeugdtoeristische activiteiten. Tabel 1 geeft een overzicht van het aandeel van elke soort jeugdgroep en de locatie van hun verblijf.

²TOERISME VLAANDEREN, IVA (verkregen op 20 mei 2011).

Tabel 1. Verdeling over regio's van meerdaagse verblijven per doelgroep in 2009

	Oost-Vlaanderen	West-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	Limburg	Antwerpen	Brussels Gewest	Wallonië	Buitenland	Totaal
Lokaal jeugdwerk	12%	16%	6%	20%	28%	0%	13%	5%	100%
Provinciaal/landelijk jeugdwerk	16%	19%	13%	12%	13%	2%	17%	8%	100%
Onderwijs	8%	41%	1%	4%	15%	0%	10%	21%	100%
Sportclubs met jeugdwerking	10%	16%	5%	14%	12%	1%	15%	27%	100%
Bijzondere jeugdzorg	10%	27%	3%	6%	10%	0%	30%	14%	100%
MPI's	9%	32%	6%	16%	5%	1%	22%	9%	100%

Cijfers: Doelgroepenonderzoek Jeugdtoerisme ^A

^A STEUNPUNT JEUGD & CENTRUM VOOR JEUGDTOERISME, *Doelgroepenonderzoek Jeugdtoerisme* (29 april 2011).

1.2 VLAANDEREN ALS VOORNAAMSTE BESTEMMING

Voor weekends en vormingscursussen blijven de jeugdgroepen het liefst in Vlaanderen, zodat ze voor zulke korte verblijven geen al te grote afstanden moeten afleggen. Groepen zijn voor hun zomerkamp doorgaans op zoek naar groene speelruimte, bossen, een kampvuurplaats... Wallonië is eerder in trek bij oudere groepen en voor tentenkampen. Jeugdgroepen gaan soms ook op buitenlands kamp. In tabel 1 valt op dat het buitenland vooral in trek is bij scholen en sportclubs met een jeugdwerking.

In de provincies Oost-Vlaanderen en Vlaams-Brabant verblijven groepen het minst omdat de omgevingscriteria (minder bos en speelruimte) er minder gunstig zijn, wat ook het beperktere aanbod in die provincies verklaart. Het aanbod aan jeugdverblijfcentra en kampterreinen in België is te raadplegen op www.opkamp.be.

2 HET SOCIO-ECONOMISCHE BELANG VAN JEUGDTOERISME

2.1 DE MAATSCHAPPELIJKE MEERWAARDE

Vakantieparticipatie draagt bij tot het welzijn van kinderen en jongeren: het is belangrijk voor hun sociaal-emotionele, fysieke en verstandelijke ontwikkeling. Al spelend doen ze op meerdaagse verblijven een grote bagage aan vaardigheden en kennis op: samenwerken in groep, activiteiten organiseren, leren omgaan met regels en wetten. Het is een 'leerschool voor het leven'.

Jeugdtoerisme is een sociale vorm van vrije tijd. Het is belangrijk voor het (leren) aangaan van sociale contacten. Samen eten, slapen en leven met dezelfde klok versterkt het gevoel van 'ondergedompeld worden' in de groep, in het proces, in de leerstof, in het spel enzovoort. In groep verblijven vergroot het aantal leerkansen en stimuleert de sociale vaardigheden.

Eropuit trekken in een nieuwe omgeving draagt bij tot het ontwikkelen van waarden als openheid en de wil tot confrontatie. Jeugdtoerisme is meer dan kilometers afleggen. In de eerste plaats gaat het over het overbruggen van afstanden. Zich vanuit de veilige thuishaven wagen in het avontuur van de ontmoeting met de ander en het andere veronderstelt het relativeren van haastige en gemakkelijke vooroordelen. Dat zijn belangrijke waarden die de motor zijn van een democratie en een verdraagzame samenleving.³ Kinderen en jongeren moeten gestimuleerd worden om hun grenzen te verleggen. Zij verdienen daarom de nodige (groene) ruimte om eropuit te trekken.

Veel kinderen en jongeren leven vandaag in een verstedelijkte omgeving. Kampen, weekends en andere jeugdtoeristische activiteiten vinden vaak plaats in een groene ruimte. Deze activiteiten bieden kinderen en jongeren het broodnodige directe contact met de natuur. Dat is nodig voor hun eigen ontwikkeling, gezondheid en fysieke conditie, maar ook voor de ontwikkeling van hun natuur- en milieubewustzijn.⁴ De visienota *Spelen in het groen*⁵ gaat daar uitgebreid op in. Anderzijds is een weekendverblijf in een grootstedelijke context als Brussel, Antwerpen, Gent... ook een manier om kinderen en jongeren (uit plattelandsgemeenten) te laten kennismaken met een – voor hen op het eerste gezicht – mischien beangstigende omgeving.

³ MICHEL, F., Les jeunes touristes face au besoin d'exister, plaidoyer pour un voyage responsable, Tourisme des Jeunes (16-25 ans). *Cahier Espaces*, 2003, vol. 77, nr. 2, p. 38-45.

⁴ SCHOUTEN, M., *Netwerkdokument Platform Ruimte voor Jeugd*. maart 2005. Zie ook VAN GILS J., e.a., *Buiten Spelen*. (18 mei 2001).

⁵ STEUNPUNT JEUGD, *Spelen in het groen*, februari 2011.

2.2 DE ECONOMISCHE MEERWAARDE

Jeugdgroepen die er meerdaags op uit trekken, dragen bij tot de lokale economie. Het jeugdtoerisme genereert elk jaar ongeveer drie miljoen overnachtingen⁶ in Vlaanderen. Dat is meer dan 10% van het totale aantal toeristische overnachtingen. Het aantal slaappleaatsen in erkende, principieel erkende⁷ en niet-erkende⁸ jeugdverblijfcentra en hostels bedraagt ongeveer 38 000. De jaarlijkse omzet in de Vlaamse jeugdverblijfcentra bedraagt ongeveer zestig miljoen euro.⁹ Dat bedrag omvat de overnachtingsprijs en eventueel de prijs voor de maaltijden als het jeugdverblijfcentrum die aanbiedt. Voor kampeerterrainen worden geen overnachtingscijfers bijgehouden, dus het totale aantal overnachtingen en de omzet liggen nog een pak hoger dan de bovenstaande cijfers aangeven.

“Het jeugdtoerisme genereert elk jaar ongeveer drie miljoen overnachtingen in Vlaanderen. Dat is meer dan 10% van het totale aantal toeristische overnachtingen.”

Rekenen we de indirecte omzet mee, dan bedraagt de omzet in de jeugdverblijfcentra meer dan 100 miljoen euro.¹⁰ Jeugdgroepen besteden middelen aan het organiseren van meerdaagse initiatieven (onder andere aan transport, voeding en spel materiaal).

Uit onderzoek blijkt dat de privéautocar in 40% van de gevallen de voorkeur geniet om de deelnemers naar de verblijfplaats te brengen.¹¹ Niet alleen de autocarsector maar ook de detailhandel uit de omgeving van de jeugdverblijfcentra en kampeerterrainen haalt omzet uit het jeugdtoerisme. Van de jeugdgroepen die kiezen voor een zelfkookformule doet 63% zijn aankopen in de gastgemeente.¹² In de omgeving van hun verblijfplaats maken ze gebruik van recreatiemogelijkheden en horecafaciliteiten. Kinderen en jongeren vormen in bepaalde gemeenten en regio's een groot aandeel van het totale aantal bezoekers.

⁶ FOD ECONOMIE, Algemene Directie Statistiek (verkregen op 20 mei 2011).

⁷ Een principieel erkend jeugdverblijf is een jeugdverblijf dat op basis van bouwplannen voorlopig een erkenning heeft gekregen.

⁸ Niet-erkende jeugdverblijfcentra worden niet gecontroleerd op hygiëne, veiligheid en uitrustingsniveau. Dat wil niet zeggen dat deze jeugdverblijven per definitie onhygiënisch of onveilig zijn, wel dat er geen controle plaatsvond door Toerisme Vlaanderen en dat er vaak geen brandveiligheidsattest is.

⁹ VLAAMSE OVERHEID, *Actieplan Jeugdverblijfcentra*, 12 augustus 2010.

¹⁰ VLAAMSE OVERHEID, *Actieplan Jeugdverblijfcentra*, 12 augustus 2010.

¹¹ STEUNPUNT JEUGD & CENTRUM VOOR JEUGDTOERISME, *Doelgroepenonderzoek Jeugdtoerisme* (29 april 2011).

¹² STEUNPUNT JEUGD & CENTRUM VOOR JEUGDTOERISME, *Doelgroepenonderzoek Jeugdtoerisme* (29 april 2011).

Elk jaar vinden voor meer dan vijftien miljoen euro¹³ infrastructuurwerken plaats in de verschillende jeugdverblijfcentra. Het jeugdtoerisme draait voor een groot deel op vrijwilligers, maar stelt daarnaast ongeveer 500 mensen tewerk (vooral in jeugdverblijfcentra waar maaltijden worden aangeboden).¹⁴ Jeugdtoerisme draagt dus bij tot de Vlaamse economie en werkgelegenheid.

Ten slotte maken jonge toeristen deel uit van het bezoekerspotentieel voor de toekomst. Tijdens een kamp of schoolreis leren zij, en onrechtstreeks ook hun ouders, de troeven van een regio kennen. Daardoor zullen zij later makkelijker opnieuw de regio bezoeken. De tevreden jonge toerist van vandaag is een potentiële (en meer kapitaalkrachtige) toerist voor morgen!

2.3 WAARDERING DOOR DE OVERHEID

De overheid herkent en erkent ten volle de meerwaarde die het jeugdtoerisme biedt, zowel op maatschappelijk als economisch vlak. Ze biedt dan ook een ruime waaier van ondersteuningsmogelijkheden aan. Vlaanderen zet vooral in op een subsidiëringsbeleid, zowel vanuit het jeugdbeleid als vanuit het toerismebeleid. Jeugdverblijfcentra kunnen bij de Afdeling Jeugd aankloppen voor basissubsidies, werkingssubsidies of personeelssubsidies. Toerisme Vlaanderen stelt infrastructuursubsidies en animatiesubsidies ter beschikking. Sommige provincies hanteren nog een apart subsidiereglement voor jeugdverblijfcentra. Ook in de Vlaamse uitleendienst voor kampeermateriaal (ULDK) investeert de overheid jaarlijks.

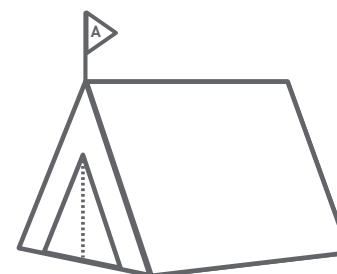
Lokale besturen hebben veelal een tweesporenbeleid van financiële en materiële ondersteuning. Naast het uitkeren van kampsubsidies aan groepen die op kamp trekken, verzorgen heel wat gemeentes het vervoer van het kampmateriaal naar en van de kampplaats. Dat bespaart de verenigingen een aardige som op het huren van vrachtwagens met chauffeur.

Uiteraard zijn al de uitgevoerde investeringen in jeugdwerkinfrastructuur van de voorbije tien jaar ook rechtstreeks en onrechtstreeks ten goede gekomen aan de verblijfsinfrastructuur en het jeugdtoerisme. De lokalen waarover het jeugdwerk kan beschikken zijn in steeds betere staat, waardoor ze ook makkelijker verhuurd kunnen worden voor korte en langere verblijven.

¹⁴ VLAAMSE OVERHEID, *Actieplan Jeugdverblijfcentra*, 12 augustus 2010.

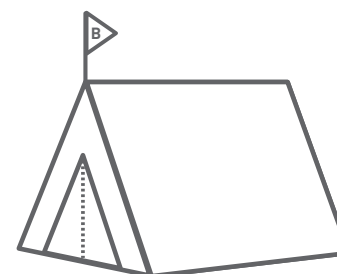
¹³ VLAAMSE OVERHEID, *Actieplan Jeugdverblijfcentra*, 12 augustus 2010.

3 DE HUIDIGE MARKT

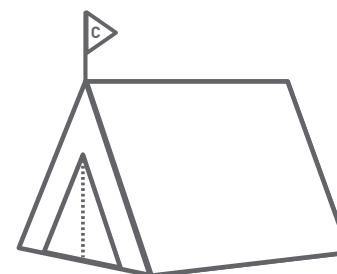
JEUGDVERBLIJFCENTRUM TYPE A EENVOUDIG JEUGDVERBLIJF MET BASISCOMFORT

- Geen bedden
- Geen ingerichte keuken
- Geen douches
- Minimaal 1 toilet per 15 personen
- Geen extra daglokalen
- Belangrijkste doelgroep: jeugdbeweging, speelpleinwerking, sportclubs, andere jeugdverenigingen

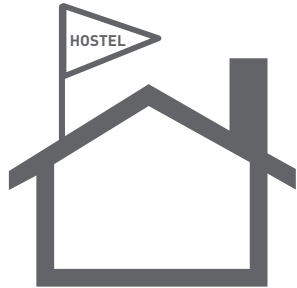
JEUGDVERBLIJFCENTRUM TYPE B BEDDEN AANWEZIG

- Ingerichte keuken (meestal zelfkook)
- Minimaal 1 toilet per 15 personen
- Minimaal 2 douches
- Geen extra daglokalen
- Belangrijkste doelgroep: jeugdbeweging, speelpleinwerking, sportclubs, andere jeugdverenigingen, scholen

JEUGDVERBLIJFCENTRUM TYPE C BEDDEN MET DEKENS EN HOOFDKUSSENS

- Ingerichte keuken of volpensionmogelijkheid
- Minimaal 1 toilet per 15 personen
- Minimaal 1 douche per 20 personen
- Extra daglokalen
- Andere doelgroepen: families, sociocultureel vormingswerk

JEUGDVERBLIJF TYPE HOSTEL

VOORAL GERICHT OP INDIVIDUELE JONGE REIZIGERS

- Bedden met dekens en hoofdkussens per bed
- Minimaal 1 douche per 20 personen
- Veelal individuele jonge toeristen
- Internet steeds ter beschikking (ook draadloos)
- Receptie met toeristische info en meertalig onthaal
- Een keuken en/of daglokalen zijn niet vereist

Onder jeugdverblijfcentra verstaan we: veilige verblijfsaccommodaties met overnachtingsmogelijkheid, bestaande uit één of meer gebouwen die een eenheid vormen en die hoofdzakelijk ter beschikking staan van de jeugd, voor vormende en ontspannende activiteiten. Dit kan zowel in groepsverband als individueel.

Erkende jeugdverblijfcentra zijn opgedeeld in vier types: A, B, C en hostel. Elk type voldoet aan een aantal minimumvoorwaarden. Om erkend te worden door Toerisme Vlaanderen moet je voldoen aan onder andere de algemene hygiëne-, comfort- en veiligheidsnormen, zoals deze in het Decreet Toerisme voor allen¹⁵ staan beschreven. Deze opdeling heeft ook te maken met het uitrustingsniveau (aanwezigheid van bedden, douches, daglokalen...). Hostels richten zich op jonge individuele reizigers, terwijl jeugdverblijfcentra op groepen focussen.

3.1 HET JEUGDVERBLIJFCENTRUM ALS FAVORIETE VERBLIJFPLAATS

De diverse doelgroepen binnen het jeugdtoerisme vragen ieder een specifieke accommodatie. Jeugdgroepen kiezen voor een verblijfplaats die aangepast is aan de groepsgrootte, het budget en de aard van hun initiatief.

Bijna alle groepen vinden de huurprijs zeer belangrijk bij de keuze van hun verblijfplaats.¹⁶ Het belangrijkste criterium voor de keuze van een verblijfplaats voor het zomerkamp is echter de periode. Jeugdgroepen wijken zelden af van hun traditionele kampdatum. Ouders rekenen immers ook op een vaste datum om de zomervakantie te kunnen plannen.

¹⁵ Besluit van de Vlaamse Regering van 18 april 2008 betreffende Toerisme voor allen, bijlage III § 1, *Belgisch Staatsblad*, 29 augustus 2008.

¹⁶ STEUNPUNT JEUGD & CENTRUM VOOR JEUGDTOERISME, *Doelgroepenonderzoek Jeugdtoerisme* (29 april 2011).

De traditie van de groep speelt een belangrijke rol. Als een groep de traditie heeft om op kamp of weekend te gaan op een eenvoudige kampplaats, dan zullen ze daar niet vlug van afwijken. Bovendien hechten heel wat jeugdgroepen vanuit pedagogisch oogpunt belang aan het feit dat leden vanaf een bepaalde leeftijd leren omgaan met de natuurelementen. Als een jeugdgroep gewend is om te kamperen, is dat een belangrijk criterium bij de zoektocht naar een kampplaats. Hetzelfde is van toepassing op de mogelijkheid om zelf te koken.

Als een jeugdbeweging overnacht in een gebouw, overnachten de oudste leeftijdsgroepen toch vaak in tenten op hetzelfde domein. Dat gebeurt vaak uit overtuiging, maar soms ook uit noodzaak, bijvoorbeeld omdat de groep te groot is voor het aantal beschikbare slaapplekken binnen. Een terrein kunnen aanbieden om extra tenten te plaatsen is dan ook een troef voor een verblijfplaats, zeker voor kampplaatsen voor groepen met meer dan honderd personen.

Groepen uit het jeugdwerk verblijven tijdens hun zomerkamp het liefst op een kampterrein dat ze alleen voor zich hebben. De groep stampt er dan een tijdelijk primitief dorp uit de grond met hout, touwen, tenten en shelters.

Scholen kiezen meestal voor het comfortabele jeugdverblijf type C, waar ze vaak gebruikmaken van de maaltijdservice. Zij hechten bijzonder veel belang aan brandveiligheid.

"Het belangrijkste criterium voor de keuze van een kampplaats is de beschikbare periode. Groepen wijken zelden af van hun traditionele kampdata."

Voor sportclubs met een jeugdwerking is het nogal logisch dat de aanwezigheid van sportinfrastructuur een belangrijke rol speelt bij de keuze voor een bepaald jeugdverblijf. Dat kan in bepaalde jeugdverblijfcentra, maar ook de Bloso-infrastructuur komt hiervoor in aanmerking.

Tabel 2 geeft de verdeling van de types jeugdverblijven over de regio's weer. De grootste concentratie van jeugdverblijfcentra is te vinden in Limburg en Antwerpen. Ook West-Vlaanderen heeft een relatief groot aanbod, met een hoge concentratie aan de kust. Antwerpen scoort duidelijk het hoogst in het 'basic' aanbod van type A en niet-erkende verblijven. Van deze eenvoudige jeugdverblijven is 37% gelegen in de provincie Antwerpen. Limburg scoort dan weer opvallend hoog bij type B (40% van het Vlaamse aanbod), waardoor er meer dan in de provincie Antwerpen het hele jaar door verhuurd wordt. In Oost-Vlaanderen en Vlaams-Brabant is het aanbod beperkt. Er is ook minder natuurlijke speelruimte in bossen.

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is het aanbod Nederlandstalige uitbaters heel beperkt. Er zijn enkele jeugdherbergen en één jeugdverblijf type C, maar een volledig gebrek aan type A- en B-verblijven, ondanks de vraag van verschillende jeugdgroepen. De nood is signaleerd en de Vlaamse Gemeenschapscommissie heeft daarom in het jeugdbeleidsplan 2011-2015 opgenomen dat zij de mogelijkheid voor een bijkomend jeugdverblijfcentrum zal onderzoeken.

Tabel 2. Aantal jeugdverblijven per regio en volgens type

Type	Antw.	Limb.	O-Vl.	Vl.-Br.	W-Vl.	Brussel	Totaal
A	47	27	28	21	11	0	134
B	33	56	11	7	30	0	137
C	36	29	18	9	50	1	143
Hostel	2	2	5	2	7	1	19
Principieel erkend ⁹	13	3	7	9	6	0	38
Niet erkend ¹⁰	41	26	22	13	4	1	107
Totaal	172	143	91	61	108	3	578

Cijfers: CJT²

Tabel 3 geeft de capaciteit weer van de Vlaamse jeugdverblijven, uitgedrukt in aantal slaapplekken. Opvallend is dat West-Vlaanderen 43% van de bedden in type C voor zijn rekening neemt. Deze zijn voornamelijk geconcentreerd aan de kust.

Tabel 3. Aantal slaapplekken per regio en volgens type

	Antw.	Limb.	O-Vl.	Vl.-Br.	W-Vl.	Brussel	Totaal
A	2500	1 877	1440	1030	500	0	7347
B	1657	3804	613	379	1489	0	7942
C	3046	2314	1029	831	5415	79	12 714
Hostel	171	194	509	158	686	60	1778
Principieel erkend	851	225	387	565	308	0	2336
Niet erkend	2100	1544	1027	675	195	135	5676
Totaal	10 325	9958	5005	3638	8593	274	37 793

Cijfers: Toerisme Vlaanderen³

^B CENTRUM VOOR JEUGDTOERISME (verkregen op 6 september 2011). Dit omvat ook niet-erkende jeugdverblijven en voor de principieel erkende jeugdverblijven worden enkel diegene meegeteld die online staan.

^C CENTRUM VOOR JEUGDTOERISME (verkregen op 6 september 2011). Dit omvat ook niet-erkende jeugdverblijven en voor de principieel erkende jeugdverblijven worden enkel diegene meegeteld die online staan.

Voor scholen is er voldoende aanbod.¹⁷ Zij ondervinden nauwelijks problemen om een geschikte locatie te vinden.

Eén op drie jeugdwerkverenigingen ondervindt wel moeilijkheden om een geschikt verblijf te vinden.¹⁸ Zij kiezen voornamelijk voor eenvoudige verblijven (type A en B). Momenteel heerst er een tekort aan dit type jeugdverblijven voor groepen van meer dan honderd personen die een kampplaats (eventueel een combinatie van gebouwen met tentengrond) zoeken. Voornamelijk tijdens de piekperiode van half juli tot en met half augustus is het aanbod onvoldoende. Een deel van de oplossing kan zijn dat jeugdgroepen schuiven met hun traditionele kampdatum.

Toch volstaat de bestaande capaciteit aan jeugdverblijfcentra globaal gezien om de huidige vraag op te vangen.

Het hele jaar door is er vraag naar weekendplaatsen. In december en januari valt de verhuur echter grotendeels stil. Ook in september, mei en juni is het wat kalmer, maar dat wordt voor de beter uitgeruste jeugdverblijven gedeeltelijk opgevangen door verhuur aan niet-jeugdverenigingen.

Vormingscursussen vinden voornamelijk plaats in de schoolvakanties. Om ook overbevraging in deze vakantieperiodes te voorkomen, is actie noodzakelijk.

Nochtans is het wettelijk kader om een jeugdlokaal als verblijfplaats te verhuren soepel. Het Logiesdecreet¹⁹ stelt het volgende. Wanneer je minder dan zestig dagen per jaar een jeugdlokaal verhuurt, dan heb je geen vergunning of erkenning in het kader van het Decreet Toerisme voor allen nodig om er een andere erkende jeugdvereniging te laten logeren. De uitbater is wel verplicht de burgemeester schriftelijk op de hoogte te brengen wanneer hij zijn locatie verhuurt. Daardoor kunnen jeugdlokalen zonder al te veel rompslomp als jeugdverblijf dienen.

Op de portaalsite voor jeugdlogies in België, www.opkamp.be, worden relatief weinig Vlaamse kamperreinen (zonder gebouwen) te huur aangeboden. Nochtans mag je op elk stuk weide kamperen. Het Logiesdecreet²⁰ bepaalt dat eigenaars hun kampeerterreinen maximaal 75 kalenderdagen per jaar zonder

¹⁷ STEUNPUNT JEUGD & CENTRUM VOOR JEUGDTOERISME, *Doelgroepenonderzoek Jeugdtoerisme* (29 april 2011).

¹⁸ STEUNPUNT JEUGD & CENTRUM VOOR JEUGDTOERISME, *Doelgroepenonderzoek Jeugdtoerisme* (29 april 2011).

¹⁹ Decreet van 23 december 2010 betreffende het Toeristische logies, art. 3, *Belgisch Staatsblad*, 31 december 2010.

²⁰ Decreet van 23 december 2010 betreffende het Toeristische logies, art. 3, *Belgisch Staatsblad*, 31 december 2010.

²¹ Decreet van 27 maart 2009 betreffende aanpassing en aanvulling van het ruimtelijke plannings-, vergunningen- en handhavingsbeleid, Titel 4. Vergunningenbeleid, art. 93, 5° *Belgisch Staatsblad*, 15 mei 2009.

vergunning kunnen verhuren aan georganiseerde groepen. Daarnaast bepaalt het decreet op de ruimtelijke ordening²¹ dat kamperen als recreatief medegebruik toegelaten is in alle bestemmingszones voor zover dit de bestemming niet in het gedrang brengt. Ook is geen stedenbouwkundige vergunning nodig om tot negentig dagen per jaar tenten op een terrein te plaatsen. Een eigenaar moet de gemeente wel melden dat er een kamp plaatsvindt op zijn weide en hij moet zich schikken naar het gemeentelijke politiereglement (als dat van toepassing is). Het verbaast dan ook niet dat groepen die geen gebouwen nodig hebben op eigen initiatief zoeken naar een weide van een boer of een kampplaats op een militair domein.

3.2 STEDENBOUW EN RUIMTELIJKE ORDENING

Heel wat jeugdverblijfcentra kampen met stedenbouwkundige problemen, waardoor hun toekomst onzeker is. Deze gebouwen liggen zonevreemd en/of zijn niet in orde met hun stedenbouwkundige vergunning. Om correct vergund te zijn, moeten jeugdverblijven aan twee voorwaarden voldoen: er mogen geen bouwovertradingen begaan zijn en de functie van het gebouw moet vergund zijn. Een jeugdverblijf is *illegaal* als het niet hoofdzakelijk vergund is. Het gaat hier enkel over stedenbouwkundige vergunningen. Dit staat dus volledig los van de erkenningen uitgereikt door Toerisme Vlaanderen.

Een jeugdverblijf is hoofdzakelijk vergund²² indien:

- alle gebouwen en constructies waarvoor een stedenbouwkundige vergunning is afgeleverd conform de stedenbouwkundige vergunning gerealiseerd zijn;
- alle gebouwen en constructies zijn opgericht voor 22 april 1962 (inwerkingtreding van de vergunningsplicht) én aan deze gebouwen of constructies nadien geen vergunningsplichtige werken of handelingen zonder vergunning uitgevoerd zijn;
- het gaat om bestaande constructies waarvan bewezen kan worden dat ze gebouwd werden in de periode vanaf 22 april 1962 tot de eerste inwerkingtreding van het gewestplan waarbinnen zij gelegen zijn;
- ten hoogste 10% van het bruto bouwvolume onvergund is;
- de functie van jeugdverblijf vergund of aanwezig is van vóór 9 september 1984 (inwerkingtreding vergunningsplicht voor het wijzigen van de hoofdfunctie van gebouwen). Of: de verblijfsfunctie is niet de hoofdfunctie van het gebouw én het gebouw wordt jaarlijks maximaal negentig dagen gebruikt als jeugdverblijf.²³

²² ADOPLAN, *Ruimtelijk beleidskader jeugdverblijfcentra Fase 2* (augustus 2011).

²³ Een stedenbouwkundige vergunning is namelijk niet nodig voor een *tijdelijke* gebruikswijziging van een *bestaand hoofdzakelijk vergund* gebouw. De gebruikswijziging mag in dit geval *maximaal negentig dagen per jaar* duren.

Sinds de invoering van de gewestplannen heeft elk stukje grond in Vlaanderen een bestemming gekregen in een bepaalde zone. Aan de hand daarvan wordt bepaald waar bepaalde gebouwen en functies mogen komen. Jeugdverblijfcentra worden als zone-eigen beschouwd als ze gelegen zijn in woongebied of recreatiegebied of gebied voor verblijfsrecreatie, tenzij bepalingen uit een geldend BPA (Bijzonder Plan van Aanleg) of RUP (Ruimtelijk Uitvoeringsplan) het anders voorschrijven. In andere gevallen liggen ze *zonevreemd*. Een zonevreemd verblijf is niet hetzelfde als een niet vergund of illegaal verblijf.

In 2008 werd in opdracht van Toerisme Vlaanderen een uitgebreide inventaris gemaakt van de stedenbouwkundige toestand van alle bestaande jeugdverblijfcentra. In 2011 werd deze lijst nog eens geactualiseerd.

Tabel 4. Stedenbouwkundige toestand van de Vlaamse jeugdverblijfcentra

	In orde met stedenbouwkundige vergunning		Niet in orde met stedenbouwkundige vergunning	
	Aantal verblijven	%	Aantal verblijven	%
Zone-eigen	119	24	150	31
Zonevreemd	91	19	98	20
Gedeeltelijk zonevreemd	7	1	22	5

Cijfers: Toerisme Vlaanderen^D

Uit tabel 4 blijkt dat slechts 24% van alle jeugdverblijven volledig in orde is op vlak van zonering en stedenbouwkundige vergunningen, 45% ligt (gedeeltelijk) zonevreemd.

Op basis van de inventarisatie voerde de Vlaamse Regering de voorbije jaren een aantal wijzigingen door in de regelgeving rond ruimtelijke ordening. Dit zijn de belangrijkste.

- Het functiewijzigingsbesluit²⁴ laat onder bepaalde voorwaarden de functie 'jeugdverblijf' toe in agrarisch gebied. Zo moet het om een reeds bestaand gebouw gaan en moet het 'bouwfysisch' geschikt zijn. Dit is echter geen recht. Het is uiteindelijk de gemeente die de functiewijziging al dan niet toekent.

²⁴ Decreet van 27 maart 2009 betreffende aanpassing en aanvulling van het ruimtelijke plannings-, vergunningen- en handhavingsbeleid, Titel 4. Vergunningenbeleid, art. 133/14, *Belgisch Staatsblad*, 15 mei 2009.

^D TOERISME VLAANDEREN, *Inventarisatie van de (zonevreemde) jeugdverblijven in Vlaanderen*, oktober 2008, geactualiseerd in 2011 (verkregen op 21 oktober 2011).

- Het wijzigingsdecreet op de ruimtelijke ordening²⁵ laat onder bepaalde voorwaarden toe dat zonevreemde jeugdverblijven worden uitgebreid omwille van 'infrastructurele' noden. Ook hier zijn er een aantal voorwaarden: het jeugdverblijf moet erkend zijn door Toerisme Vlaanderen, moet hoofdzakelijk vergund zijn, mag niet verkrot zijn, enzovoort.
- Correct vergunde gebouwen kunnen op basis van 'recreatief medegebruik' gedurende maximaal negentig dagen per jaar worden gebruikt als jeugdverblijf.

Deze maatregelen van de Vlaamse Regering bieden voor een aantal jeugdverblijven een oplossing, maar heel wat andere (illegale en/of zonevreemde) jeugdverblijfscentra in Vlaanderen blijven bedreigd. Om het aanbod aan verblijfmogelijkheden in de toekomst veilig te stellen, is dan ook actie nodig van de bevoegde niveaus. In heel wat gevallen kan de gemeente initiatieven nemen. Soms is ook het provinciale of het gewestelijke niveau verantwoordelijk.

"De gemeente is het aangewezen niveau voor het oplossen van stedenbouwkundige problemen van jeugdverblijven."

Een ruimtelijk afwegingskader kan hierbij richtinggevend zijn. Het opstellen van zo'n kader is dan ook een van de acties die de Vlaamse Taskforce Jeugdverblijven voor zijn rekening neemt.

We vatten hieronder kort de verschillende mogelijke problemen en oplossingen samen.

EEN JEUGDVERBLIJF IS ZONE-EIGEN MAAR NIET HOOFDZAKELIJK VERGUND

De stedenbouwkundige dienst onderzoekt de mogelijkheid van een regularisatie. Een gemeente gaat hiervoor na of de uitgevoerde werken volgens de geldende voorschriften vergunbaar zijn en/of verzoenbaar met een goede ruimtelijke ordening. Indien de gemeente de regularisatieaanvraag niet kan inwilligen, is het herstel van de oorspronkelijke toestand de enige manier om opnieuw een legale toestand te verkrijgen.

²⁵ Decreet van 27 maart 2009 betreffende aanpassing en aanvulling van het ruimtelijke plannings-, vergunningen- en handhavingsbeleid, Titel 4. Vergunningenbeleid, art. 133/10 § 1, *Belgisch Staatsblad*, 15 mei 2009.

EEN JEUGDVERBLIJF IS ZONEVREEMD EN HOOFDZAKELIJK VERGUND

De decretale basisrechten²⁶ voor zonevreemde constructies zijn van toepassing. Indien deze niet voldoen, kan men een bestemmingswijziging doorvoeren door een RUP te maken. In sommige gemeenten is er in het ruimtelijk structuurplan een actiepoint vermeld omtrent zonevreemde jeugd- of recreatievoorzieningen.

EEN JEUGDVERBLIJF IS ZONEVREEMD EN NIET HOOFDZAKELIJK VERGUND

Een eventuele bestendiging zal moeten worden afgewogen. Om het jeugdverblijf op deze plaats te behouden en in regel te stellen, is de enige oplossing de opmaak van een RUP.

MOGELIJKE PROBLEMEN:

- ZONE-EIGEN MAAR NIET HOOFDZAKELIJK VERGUND
- ZONEVREEMD EN HOOFDZAKELIJK VERGUND
- ZONEVREEMD EN NIET HOOFDZAKELIJK VERGUND

²⁶ Decreet van 27 maart 2009 betreffende aanpassing en aanvulling van het ruimtelijke plannings-, vergunningen- en handhavingsbeleid, Titel 4. Vergunningenbeleid, 133/10 § 1, *Belgisch Staatsblad*, 15 mei 2009.

4 DE TOEKOMSTIGE MARKT

Het garanderen en verder ontwikkelen van jeugdtoerisme in Vlaanderen kan op verschillende manieren. Een goed jeugdtoerismebeleid maakt werk van goede jeugdverblijfinfrastructuur, maar zorgt ook voor gunstige omgevingsfactoren.

Jeugdtoerisme is een beleidsoverschrijdende materie. Er zijn vooral raakpunten met de beleidsdomeinen jeugd, toerisme, ruimtelijke ordening, natuur en milieu. Om een coherent jeugdtoerismebeleid uit te bouwen is het nodig dat deze verschillende beleidssectoren hun beleid op de verschillende bestuursniveaus afstemmen op elkaar. Zeker in gemeenten, regio's en provincies met jeugdtoeristisch potentieel is deze afstemming heel nuttig. Op Vlaams niveau wordt dat geregeld door de taskforce. Een belangrijk aandachtspunt bij het ontwikkelen van jeugdtoerismebeleid is de inspraak van kinderen en jongeren.

“Een belangrijk aandachtspunt bij het ontwikkelen van jeugdtoerismebeleid is de inspraak van kinderen en jongeren.”

In dit hoofdstuk wordt een kwalitatief jeugdtoerismebeleid beschreven. Het gaat dan meer bepaald over de infrastructuur van het jeugdverblijfcentrum of het kampeerterrein.

4.1 DIVERSE VERBLIJFPLAATSEN

Zo divers het landschap van jeugdtoeristische initiatieven is, zo verscheiden moet ook het aanbod aan verblijfplaatsen zijn. Jeugdgroepen kiezen voor een verblijfplaats aangepast aan de doelgroep, de groepsgrootte, het budget en het doel en de aard van hun initiatief. Een kamp met kinderen veronderstelt een compleet ander onderkomen dan een opleidingscursus voor jeugdwerkers. Initiatieven voor kinderen en jongeren met een fysieke handicap vereisen dan weer aangepaste infrastructuur.

JEUGDVERBLIJFCENTRA

Lokale jeugdwerkinitiatieven gaan voor hun meerdaagse initiatieven op zoek naar betaalbare infrastructuur en opteren in de meeste gevallen voor eenvoud. Ook de mogelijkheid om zelf te koken is vooral voor jeugdwerkgroepen een belangrijke vereiste. Erkende jeugdverblijfcentra van het *type A en B* worden dan ook het meest voor kampen en weekends geboekt. Het is belangrijk dat het beleid stimuleert dat dit aanbod op peil blijft.

Zoals hierboven werd aangegeven, is er in Vlaanderen vooral een tekort aan kampplaatsen voor hele grote groepen. Er is dus een duidelijke nood aan jeugdverblijfcentra met ruimte rondom, enerzijds om in piekperiodes tenten bij te

kunnen zetten, maar anderzijds ook als speelruimte voor de groepen.

Het meer comfortabele *type C*-jeugdverblijfcentrum kan vooral rekenen op de interesse van scholen, sportclubs en vormingsinitiatieven van jeugdwerkorganisaties.

Ook op het vlak van *toegankelijkheid* zijn er nog tekortkomingen. Zo is het voor MPI's (medisch-pedagogische instituten) niet altijd gemakkelijk om een toegankelijk jeugdverblijf te vinden voor een meerdaags verblijf, zeker voor kleinere jeugdverblijfcentra met zelfkookformule.

Dat wil echter niet zeggen dat het nodig is om alle jeugdverblijfcentra toegankelijk te maken. Daarvoor is het totale marktaandeel van jeugdgroepen met kinderen met een fysieke handicap te klein. De Vlaamse toegankelijkheidsverordening voorziet vandaag reeds een uitzondering voor jeugdverblijfcentra met minder dan tien slaapkamers en een referentie kleiner dan 150 m².

“De gemeente kan een belangrijke rol spelen om het aanbod te blijven garanderen.”

Een gemeentelijke overheid kan een belangrijke rol spelen om het aanbod te blijven garanderen. In sommige gemeentelijke jeugdcentra werden jeugdlogies ondergebracht. Op andere plaatsen kregen oude OCMW-gebouwen, gemeentescholen, deelgemeentehuizen, militaire kazernes of leegstaande kloosters een logiesfunctie. Op deze manier blijven de gebouwen gemeentelijke eigendom en kunnen ze een aanvulling zijn op eventuele andere functies. In de meeste gevallen zal een herbestemming wel nodig zijn.

KAMPEERTERREINEN

Veel jeugdgroepen kiezen expliciet voor een tentenkamp. De criteria waaraan het kampeerterrein moet voldoen, hangen af van de tradities van de groep. Sommige jeugdgroepen kiezen voor een terrein met voorzieningen zoals water en elektriciteit, terwijl andere groepen net geen enkele voorziening willen. Voor een tentenkamp trekt driekwart van de jeugdbewegingen naar de Ardennen, waar zij ruime kampeerweides en uitgestrekte bossen opzoeken.

Toch zijn er ook in Vlaanderen een aantal mooie locaties die jeugdgroepen in de zomer kunnen gebruiken als kampeerterrein. Zoals hierboven al werd vermeld, is het op het vlak van ruimtelijke ordening vrij eenvoudig om een weide als kampeerterrein te verhuren gedurende de zomermaanden. Als het nodig zou blijken om op gemeentelijk vlak het jeugdkamperen verder te reguleren, komt deze regelgeving bij voorkeur tot stand in dialoog met de betrokkenen. Ook een regelmatige evaluatie is in dat geval wenselijk.

“De lokale regelgeving komt bij voorkeur tot stand in dialoog met de betrokkenen.”

4.2 VOLDOENDE VERBLIJFPLAATSEN

Het is belangrijk dat de huidige capaciteit behouden kan blijven (zeker voor de jeugdverblijfscentra type A en B). Dat is vooral belangrijk tijdens de piekperiode in de zomer (half juli tot half augustus). Om het tekort aan verblijfplaatsen tijdens deze periode op te vangen, moet men op zoek gaan naar creatieve oplossingen. Het bijbouwen van heel grote kampgebouwen is immers geen goede oplossing, omdat grote gebouwen de rest van het jaar moeilijk verhuurd worden en dan ook voor overcapaciteit zorgen. Daarom is de mogelijkheid om naast het gebouw te kamperen een betere oplossing om de capaciteit te vergroten in de drukste kamperiodes.

MOGELIJKE INITIATIEFNEMERS

Het ontwikkelen van jeugdlogies kan op initiatief van particulieren, het jeugdwerk, de gemeentelijke, provinciale of Vlaamse overheid. Diverse ruimten in privé-eigendom kunnen omgevormd worden tot jeugdlogies, bijvoorbeeld oude boerderijen, vroegere industriële panden en andere gebouwen in een groene, rustige omgeving.

Sommige jeugdorganisaties bezitten zelf lokalen die ruimtelijk aantrekkelijk gelegen zijn als jeugdverblijfscentrum (speelruimte beschikbaar, draagkracht voor de buurt...). Deze lokalen gebruiken zij in de zomervakantie – wanneer de vraag zeer groot is – niet of nauwelijks voor hun eigen werking. Een gedeelde functie (jeugdlokaal-jeugdlogies) benut de beperkte beschikbare ruimte in Vlaanderen optimaler. Het is belangrijk dat groepen bij de bouw of verbouwing van een jeugdlokaal overwegen of het vandaag of in de toekomst ook als jeugdverblijf kan functioneren. Gemeenten en koepelorganisaties kunnen groepen hierover informeren en hen mee ondersteunen, zowel op het vlak van organisatie/administratie als financieel. Gemeenten kunnen groepen met (ver)bouwplannen doorverwijzen naar CJT of Toerisme Vlaanderen (hun contactgegevens vind je aan het einde van deze tekst).

“Een gedeelde functie (jeugdlokaal-jeugdlogies) benut de ruimte optimaler.”

Jeugdgroepen verwerven door verhuur bovendien zelf inkomsten om hun lokalen te onderhouden. Groepen moeten wel op voorhand beseffen dat het verhuren van lokalen veel tijd en energie kost. Een groep moet dus zelf kunnen beslissen of ze daar de draagkracht voor heeft.

4.3 KWALITEITSVOLLE VERBLIJFPLAATSEN

Erkende jeugdverblijfscentra krijgen een label (type A, B, C of hostel). Daardoor weet de gebruiker dat hij een bepaalde kwaliteitsnorm mag verwachten. Een van de voorwaarden om erkend te worden is het behalen van een brandveiligheidsattest. Sinds 2003 voldoen alle erkende jeugdverblijven aan de brandveiligheidsnormen, zoals die bepaald zijn in het Decreet Toerisme voor allen.²⁷ De controle van deze Vlaamse brandveiligheidsnormen is een taak voor de lokale brandweer en het attest wordt afgeleverd door de burgemeester. In de meeste gemeenten worden geen extra eisen opgelegd door de brandweer.

De andere veiligheidscriteria zijn eveneens opgenomen in het Decreet Toerisme voor allen en worden gecontroleerd door medewerkers van Toerisme Vlaanderen. Het gaat dan bijvoorbeeld over voldoende sanitair, drinkbaar water en bedrandbeveiliging bij stapelbedden.

Niet-erkende jeugdverblijven zijn niet per definitie onveilig. Het is namelijk een bewuste keuze van de sector en het Vlaamse beleid om de erkenning niet verplicht te maken voor jeugdlokalen, op voorwaarde dat ze minder dan zestig dagen per jaar worden verhuurd. Wel is er een meldingsplicht bij de burgemeester en is het aangeraden dat de lokale brandweer een controle uitvoert vooraleer het lokaal wordt verhuurd voor overnachting, zodat ook in deze eenvoudige lokalen de veiligheid gegarandeerd is. Met de extra middelen die Vlaanderen vrijmaakt voor de investering in brandveilige jeugdlokalen kunnen de meest prangende problemen worden opgelost. Zo komen ook deze lokalen in aanmerking voor een erkenning als type A-verblijf.

Zelfs al zorgt een erkenning voor een kwaliteitslabel en een mogelijke subsidiëring door Toerisme Vlaanderen en de Afdeling Jeugd, dan nog schrikken bepaalde aspecten eigenaars van jeugdlokalen af. Zo moeten de jeugdgroepen die een lokaal verhuren ook overnachtingscijfers doorgeven en is er elke drie jaar een controle door Toerisme Vlaanderen. Door deze extra taken is het niet ondenkbaar dat jeugdgroepen hun lokaal niet meer zouden verhuren en op die manier zouden een aantal van de goedkoopste en eenvoudigste jeugdverblijfscentra verdwijnen.

4.4 BETAALBAARHEID

De prijs van een jeugdverblijf is een doorslaggevend criterium voor een jeugdgroep om een bepaalde locatie te huren. Jeugdgroepen willen hun deelnemers immers laten genieten van een meerdaags verblijf tegen een betaalbare prijs, zodat kinderen en jongeren niet uitgesloten hoeven te worden vanwege financi-

²⁷ Besluit van de Vlaamse Regering van 18 april 2008 betreffende Toerisme voor allen, bijlage III § 1, *Belgisch Staatsblad*, 29 augustus 2008.

ële drempels. Uitbaters van jeugdverblijfcentra en kampeerterrinen doen dan ook hard hun best om met een beperkt budget te voldoen aan de veiligheidseisen opgelegd door de Vlaamse overheid en eventueel de gemeenten. De marge om dure aanpassingen door te rekenen aan de verblijvende groepen is immers beperkt.

4.5 BEREIKBAARHEID

Jeugdtoeristische initiatieven houden niet uitsluitend het verblijf en de (aangeboden) activiteiten in. Ook het verplaatsen, het reizen zit mee in de beleving van het meerdaags verblijf, naast tochten en daguitstappen in de omgeving van het verblijfcentrum. Veilige (fiets- en wandel)routes rondom de verblijfplaats zijn dan ook vaak een belangrijk criterium om voor een bepaalde locatie te kiezen.

Jeugdgroepen gaan voor de verplaatsing naar de verblijfplaats en voor dagrecreatie tijdens het verblijf ook op zoek naar betaalbaar vervoer. Bovendien heeft het gebruik van het openbaar vervoer een grote educatieve waarde voor kinderen. Goedkopere groepstarieven bij de NMBS en De Lijn stimuleren jeugdgroepen om het openbaar vervoer te gebruiken. De gemeente kan mee nadenken over de ligging van bushaltes in de buurt van jeugdverblijfcentra of de aanwezigheid van een belbus.

GOEDKOPERE GROEPSTARIEVEN BIJ DE NMBS EN DE LIJN STIMULEREN JEUGDGROEPEN OM HET OPENBAAR VERVOER TE GEBRUIKEN.

5 DE OMGEVING

Zowat alle jeugdgroepen geven aan dat de omgeving een van de belangrijkste criteria is bij de keuze voor een verblijfplaats.²⁸ Het gaat daarbij niet enkel om de streek of regio, maar ook meer specifiek over de aanwezigheid van bepaalde mogelijkheden in de onmiddellijke buurt van het jeugdverblijfcentrum. Hieronder bespreken we de specifieke omgevingsaspecten die een grote aantrekkingskracht uitoefenen op jeugdtoeristen. Het ontwikkelen van nieuwe jeugdverblijfinfrastructuur kan daar niet van worden losgekoppeld.

5.1 SPEELRUIMTE

In het ideale geval is er vlakbij jeugdverblijfplaatsen een diversiteit aan (groene) speelruimte te vinden: toegankelijke bossen, een groen pleintje, een speelweide enzovoort.

“Het verder aanplanten en toegankelijk maken van bossen of inrichten van speelruimte in de buurt van jeugdverblijfplaatsen is een belangrijk actiepunt.”

Veel jeugdtoeristische activiteiten spelen zich immers buiten af. Jeugdgroepen verstaan onder groene speelruimte in de eerste plaats een toegankelijke *speelweide* in de directe omgeving van het jeugdlogies. Voldoende grote speelterrinen zijn dan ook een belangrijke meerwaarde. Wanneer verschillende leeftijdsgroepen samen verblijven op één plaats willen zij spelen zonder elkaar te hinderen.

Een ander belangrijk criterium voor jeugdgroepen bij de keuze van een verblijfplaats is een *(speel)bos* op het domein of in de buurt van de verblijfplaats. Zo geeft 62%²⁹ van de jeugdgroepen aan dat ze tijdens hun verblijf in het bos hebben gespeeld. Voor het lokale jeugdwerk is een bosspel zelfs een absolute must. Voor veel kinderen vormt een meerdaags verblijf een uitgelezen kans om in nauw contact te staan met de natuur. Het verder aanplanten en toegankelijk maken van bossen of inrichten van speelruimte in de buurt van jeugdverblijfplaatsen is een belangrijk actiepunt.

Het spelen in bos en natuur is sterk gereguleerd in Vlaanderen. Bossen en natuurgebieden zijn enkel op paden toegankelijk en vrij spelen mag enkel bin-

²⁸ STEUNPUNT JEUGD & CENTRUM VOOR JEUGDTOERISME, *Doelgroepenonderzoek Jeugdtoerisme* (29 april 2011).

²⁹ STEUNPUNT JEUGD & CENTRUM VOOR JEUGDTOERISME, *Doelgroepenonderzoek Jeugdtoerisme* (29 april 2011).

nen speelzones of als de eigenaar van het bos toestemming geeft. Ook buiten de bossen is er een trend om kinderen en jongeren te isoleren en de functie spelen te beperken tot afgebakende zones. Formele speelruimtes hebben hun bestaansrecht, maar dat mag niet betekenen dat kinderen en jongeren niet meer in de publieke ruimte mogen spelen. Uit onderzoek van Kind en Samenleving³⁰ blijkt dat buiten spelen, en dan voornamelijk spelen op straat, veel minder vanzelfsprekend is geworden. Ten slotte is ook *natte speelruimte*, een beek of rivier, in de buurt van een verblijfplaats een extra troef. Vooral jeugdgroepen op tentenkamp appreciëren dit.

5.2 SPORTRUIMTE

Voor sportclubs zijn de meest begeerde verblijfplaatsen uiteraard diegene met beschikbare sportruimte op het terrein of in de onmiddellijke omgeving. Jeugdgroepen uit de sportsector kiezen daarom vaak voor Bloso-centra of maken gebruik van sportfaciliteiten in de buurt van de verblijfplaats. Welke soort faciliteiten noodzakelijk zijn, hangt af van de specifieke sporttak. Ook voor jeugdwerk en scholen kan de aanwezigheid van sportruimte een factor zijn die de locatie opwaardeert.

5.3 KAMPVUURPLAATSEN

Ook de mogelijkheid van een kampvuur is een belangrijk omgevingselement. Het overgrote deel (65%)³¹ van de jeugdgroepen uit de jeugdwerksector maakt een kampvuur tijdens het verblijf. Het is dan ook logisch dat de meerderheid van de jeugdgroepen het belangrijk vindt dat er een mogelijkheid is om vuur te maken.

Vandaag geldt een algemeen verbod op vuur maken op minder dan honderd meter van bos, vegetatie of bebouwing. Dit algemeen verbod werd meer dan een eeuw geleden ingevoerd via het Veldwetboek. In Vlaanderen is dit echter een hoogst onrealistische regel, die bovendien ondergraven wordt door latere wetgeving (bv. machtigingen voor kampvuren via het Bosdecreet).

“Vandaag geldt een algemeen verbod op vuur maken op minder dan honderd meter van bos, vegetatie of bebouwing. In Vlaanderen is dit echter een hoogst onrealistische regel.”

³⁰ VAN GILS J., e.a., *Buiten Spelen* (18 mei 2001).

³¹ STEUNPUNT JEUGD & CENTRUM VOOR JEUGDTOERISME, *Doelgroepenonderzoek Jeugdtoerisme* (29 april 2011).

Nu is het Agentschap Natuur en Bos (ANB) bevoegd voor het machtigen van kampvuren op minder dan honderd meter van bossen en natuurgebieden. Voor andere kampvuren is de lokale brandweer bevoegd. Dit is vaak een omslachtige procedure, zeker voor kookvuren of kleinere kampvuurtjes van enkele houtblokken.

Bij het maken van een kampvuur moeten het gezond verstand en de verantwoordelijkheidszin van de (bege)leiding centraal staan. Koepelorganisaties organiseren regelmatig sensibiliseringscampagnes voor lokale jeugdbewegingsgroepen over de gevaren van vuur. Voor grotere kampvuren is het logisch dat jeugdgroepen de lokale brandweer vooraf op de hoogte brengen.

Meer informatie en beleidsaanbevelingen met betrekking tot kampvuren zijn terug te vinden in het *Dossier Kampvuur*³² van Steunpunt Jeugd.

5.4 VERKEERSVEILIGHEID

Groepen ervaren druk verkeer in de buurt van de verblijfplaats als hinderlijk.³³ Behalve de ligging in het groen is het voor een goede omgevingskwaliteit belangrijk dat de omgeving rond de verblijfplaats veilig, verkeersarm en kindvriendelijk is. De verkeersveiligheid bij de toegang van een jeugdverblijfplaats kan vaak beter. Een goed netwerk aan trage wegen en veilige routes tussen de verblijfplaatsen en de speelruimte in de omgeving is hierbij essentieel. Dat komt uiteraard ook de plaatselijke inwoners ten goede.

“Een goed netwerk aan trage wegen en veilige routes tussen de verblijfplaatsen en de speelruimte in de omgeving is hierbij essentieel.”

5.5 KINDEREN- EN JONGERENVRIENDELIJKE RECREATIEMOGELIJKHEDEN

Toeristische trekpleisters zoals een groot recreatiedomein, een zwembad of een attractiepark kunnen een meerwaarde betekenen, maar zijn niet onontbeerlijk.

Vaak bezoeken jeugdgroepen tijdens hun meerdaags verblijf een zwembad. Het bezoek aan een binnenzwembad staat immers vaak op het regenprogramma van diverse types vakanties en kampen. De helft van de jeugdgroepen geeft aan gebruik te maken van wandel- en fietsroutes. Voornamelijk scholen hebben – in

³² STEUNPUNT JEUGD, *Dossier Kampvuur*, mei 2011.

³³ STEUNPUNT JEUGD & CENTRUM VOOR JEUGDTOERISME, *Doelgroepenonderzoek Jeugdtoerisme* (29 april 2011).

het kader van themaklassen – interesse voor een aangepast educatief-cultureel aanbod: educatieve pakketten, educatieve fietstochten, bos- en natuurleerpaden enzovoort.³⁴

Hier liggen voor lokale overheden mogelijkheden om een toeristische verankering te maken. Naargelang het soort jeugdgroep (school, jeugdbeweging, ander jeugdwerk, leefgroep bijzondere jeugdzorg...) zal er meer of minder gebruikge- maakt worden van het plaatselijke recreatieve aanbod. Jeugdgroepen maken daarbij graag gebruik van goedkopere tarieven voor kinderen en/of groepen, die in de meeste zwembaden of musea reeds gelden.

**VAAK BEZOEKEN JEUGDGROEPEN
TIJDENS HUN MEERDAAGS VERBLIJF
EEN ZWEMBAD.**

³⁴ STEUNPUNT JEUGD & CENTRUM VOOR JEUGDTOERISME, *Doelgroepenonderzoek Jeugd- toerisme* (29 april 2011).

6 GEMEENTELIJKE OMKADERING EN ONDERSTEUNING VOOR JEUGD-TOERISME

6.1 ONDERSTEUNING VAN BEZOEKENDE ORGANISATOREN

Hoe kan je zorgen voor een *jeugd vriendelijk verblijfsklimaat*? De behoeftepeiling van het Centrum voor Jeugdtoerisme en Steunpunt Jeugd bij de verschillende soorten jeugdgroepen geeft een algemeen beeld. De eigen bezoekers bevragen levert meer specifieke informatie op.

EEN GASTVRIJ ONTHAAL DOOR DE LOKALE OVERHEID

Jeugdgroepen weten graag op voorhand welke faciliteiten aanwezig zijn in de gemeente of regio waar ze naartoe trekken. Een aanspreekpunt in een gemeente is geen must. Het liefst van al ontvangen jeugdgroepen de nodige informatie via de uitbater. Dat kan op papier, maar in het digitale tijdperk is een link naar de gemeentelijke website of een mail met nuttige informatie minstens even bruikbaar.

In veel gemeenten wordt reeds een actief informatiebeleid gevoerd. Vaak wordt de volgende informatie aan jeugdgroepen gecommuniceerd:

- de contactgegevens van een aanspreekpersoon in de gemeente;
- nuttige adressen en telefoonnummers (dokters, buurtwinkels...);
- gegevens over het openbaar vervoer in de buurt: verbindingsmogelijkheden en reistijden;
- een beknopte beschrijving van bezienswaardigheden en recreatiemogelijkheden (een speelbos, kinderboerderij, zwembad...) met vermelding van de openingsuren en tarieven (of verwijzingen naar hun website);
- een omschrijving van de aangeboden logistieke ondersteuning zoals de gemeentelijke uitleendienst en een containerpark;
- eventuele plaatselijke reglementering;
- een (staf)kaart of fietsroutenetwerkkartaat.

Het bevorderen van een positief verblijfsklimaat en het wederzijds respect tussen verblijvende groepen en de buurt is een belangrijk actiepunt. Uitbaters en vooral jeugdgroepen zelf kunnen acties ondernemen om problemen als omgevingshinder (vooral dag- en nachtlawaai) te voorkomen. De campagne 'Respect

op kamp³⁵ van Steunpunt Jeugd en de jeugdbewegingskoepels vraagt aandacht voor dit thema. In ruil hopen de jeugdgroepen op begrip voor hun werking, waarbij bijvoorbeeld het geluid van spelende kinderen niet als storend wordt ervaren. Het is een goede evolutie dat een aantal gemeenten dat laatste expliciet hebben opgenomen in hun gemeentelijke regelgeving.

“Alle overheidsniveaus moeten werk maken van meer tolerantie voor spelende kinderen. Net zoals organisaties aan hun leden vragen om respect te betonen voor mens, dier en natuur in hun omgeving.”

TRANSPARANTE REGELGEVING EN BEPERKTE ADMINISTRatieve LASTEN

De tijdgeest legt meer en meer nadruk op bescherming en veiligheid. Verschillende overheden en diverse beleidsdomeinen trachten daarop in te spelen en stellen met de beste bedoelingen reglementen op. Dat leidt tot een steeds langer wordende lijst van regels en beperkingen, waardoor een meerdaags verblijf een niet te onderschatten organisatie- en administratietalent vereist.

In de toekomst is minder restrictieve regelgeving nodig. De verantwoordelijkheidszin van de begeleiders moet centraal staan. Als er toch bijkomende regelgeving nodig is, gebeurt dat het best in overleg met de betrokkenen (jeugdgroepen, uitbaters). Zo is er voldoende aandacht voor de (soms onbedoelde) implicaties ervan op het organiseren van meerdaagse initiatieven. Dit geldt uiteraard voor de verschillende beleidsniveaus: gemeentelijk, provinciaal en gewestelijk.

“In de toekomst is er minder restrictieve regelgeving nodig. De verantwoordelijkheidszin van de begeleiders moet centraal staan.”

6.2 OMKADEREN VAN JEUGDGROEPEN UIT DE EIGEN GEMEENTE

Hieronder staan enkele voorbeelden van ondersteunende maatregelen die tot stand komen op basis van lokale participatie. De plaatselijke jeugdgroepen die er jaarlijks op uit trekken zijn immers ervaringsdeskundigen op het vlak van jeugdtoerisme.

³⁵ Meer info op www.respectopkamp.be.

FINANCIËLE ONDERSTEUNING

Op meerdaags verblijf gaan zorgt voor behoorlijk wat kosten. De meeste gemeenten voorzien daarom in een *kampsubsidie*.

“Gemeenten kunnen groepen die moeite doen om milieuvriendelijk op kamp te gaan bijstaan en/of belonen.”

Ook het *vervoer* maakt een groot deel van de uitgaven uit. Heel wat gemeenten zorgen zelf voor vervoer voor hun plaatselijke groepen of nemen (gedeeltelijk) de uitgaven voor dit vervoer op zich. Om het milieu te sparen kan de gemeente het vervoer per fiets en het openbaar vervoer richting kampplaats stimuleren en financieel ondersteunen. Zo zou een gemeente groepen die voor milieuvriendelijk kampvervoer kiezen een hogere subsidie kunnen geven.

Gemeenten kunnen jeugdgroepen die moeite doen om *milieuvriendelijk op kamp* te gaan bijstaan en/of belonen. De jeugddienst kan hiervoor samenwerken met de milieudienst en/of duurzaamheidsambtenaar. Een wedstrijd kan groepen uitdagen om zo duurzaam mogelijk op kamp te gaan. De winnaar wordt dan uiteraard beloond!

LOGISTIEKE ONDERSTEUNING

Provinciale en gemeentelijke uitleendiensten (de jeugddienst, de technische dienst, de sportdienst of de dienst feestelijkheden) bezitten heel wat materiaal dat bruikbaar is op kamp. Plaatselijke jeugdverenigingen, scholen en sportclubs zijn gebaat bij voorrangmaatregelen en voordeeltarieven. Denk aan tafels, herbruikbare bakers, technisch materiaal (licht en geluid, projectiemateriaal, film- en videomateriaal), fluovestjes, *new games*, volksspelen, diverse speelkoffers (poppenkast-, spel-, sport-, muziek- of circuskoffers) en (party)tenten. Een gemeente of provincie kan bijvoorbeeld een Bloso-sportkoffer aankopen die mee kan op kamp of *bibkoffers* laten samenstellen door de plaatselijke bibliotheek. De gemeentelijke jeugdraad is zeker bereid om advies te geven over het beschikbare aanbod. De openingsuren van de uitleendienst zijn het best aangepast aan vrijwilligers.

Voor het *vervoer van het kampmateriaal* kunnen gemeentebesturen de gemeentelijke vrachtwagen (al dan niet met chauffeur en verzekering) ter beschikking stellen van de jeugdgroepen.

6.3 OMKADERING EN ONDERSTEUNING VAN UITBATERS VAN JEUGDVERBLIJVEN

Op Vlaams niveau wordt het Centrum voor Jeugdtoerisme vzw gesubsidieerd om uitbaters van jeugdverblijfcentra en kampeertreinen te ondersteunen. Uitbaters kunnen bij CJT terecht met allerlei vragen, kunnen de CJT-website raadplegen, ontvangen een tijdschrift en kunnen deelnemen aan een aantal vormingsmomenten.

Toch kunnen ook de gemeenten heel wat doen voor de uitbaters van jeugdverblijfplaatsen op hun grondgebied. Hieronder staan opnieuw enkele voorbeelden.

AFVAL

In een aantal gemeenten wordt het afval van jeugdverblijfcentra niet opgehaald door de gemeente. Daarom moeten sommige jeugdverblijfcentra of kampeertreinen voor de afvalophaling een beroep doen op commerciële bedrijven. Dat zorgt er meestal voor dat er weinig gesorteerd wordt, omdat gesorteerde ophaling duurder is dan het werken met één afvalcontainer voor alle afvalfracties. Niet alleen op ecologisch maar ook op pedagogisch vlak is dit een gemiste kans. Kinderen leren thuis, op school en in het jeugdwerk sorteren, maar in het jeugdverblijfscentrum merken ze dat alles op één hoop wordt gegooid.

Anderzijds is er in heel wat gemeenten toch aandacht voor de afvalproblematiek van jeugdverblijfcentra, zeker op plaatsen waar de jeugdgroepen zelf hun eten bereiden. Een aantal goede praktijken bestaan reeds, en kunnen inspirerend zijn.

- In kleinere jeugdverblijfcentra is de hoeveelheid afval relatief beperkt. In sommige gemeenten wordt dit afval daarom beschouwd als huishoudelijk afval en ook op die manier opgehaald.
- Volgens richtlijnen van OVAM hebben ook jeugdverblijfcentra jaarlijks recht op 104 vuilniszakken van 60 liter. Dit wordt dan beschouwd als bedrijfsafval, maar de ophaling kan wel gebeuren samen met het huishoudelijk afval. Om het onderscheid te maken, kan gewerkt worden met anderskleurige zakken of stickers. Een gemeente die afval inzamelt met containers met een chip (DIFTAR), kan via de bijbehorende software de opgehaalde hoeveelheden bij het jeugdverblijfscentrum bijhouden en aanrekenen.
- Andere selectieve fracties kan de gemeente eventueel gratis ophalen. Dit gaat over papier, PMD en eventueel glas en GFT (indien hiervoor een ophaling wordt georganiseerd).
- Met sommige afvalfracties kan je enkel in het containerpark terecht. Voor jeugdverblijfcentra zijn dat bv. tuinafval (snoeihout, gras...), brandbare materialen (matrassen, resten knutselgerief...), defecte elektrische toestellen,

KGA (batterijen, lampen, frituurvet...) enzovoort. Aan uitbaters van jeugdverblijfcentra kan een verenigingskaart of kmo-kaart ter beschikking worden gesteld.

- In de meeste gemeenten kan grof vuil worden opgehaald op afroep. Ook jeugdverblijfcentra kunnen een beroep doen op deze regeling.

Het is duidelijk dat gemeenten een belangrijke rol kunnen spelen om de afvalproblemen van jeugdverblijfcentra tot een minimum te beperken. Dat hoeft niet gratis te gebeuren. Een beperkte kostprijs is zeker haalbaar voor jeugdverblijfcentra. Op die manier worden uitbaters en jeugdgroepen ook gestimuleerd om hun afval te beperken, ook als dat een extra inspanning vraagt van hen.

STEDENBOUWKUNDIGE VERGUNNINGEN

Zoals hierboven al beschreven werd, zijn er in heel wat jeugdverblijfcentra problemen met ruimtelijke ordening of stedenbouwkundige vergunningen. In de meeste gevallen is de gemeente het aangewezen niveau om een functiewijziging toe te staan, de stedenbouwkundige vergunning te realiseren of de bestemming te wijzigen.

Bovendien is de regelgeving ruimtelijke ordening moeilijk te begrijpen voor de meeste uitbaters. Daarom is het bijzonder zinvol dat gemeenten, provincies of het Vlaamse niveau uitbaters daarbij helpen.

BRANDVEILIGHEID

Om de vijf jaar moeten de erkende jeugdverblijfcentra hun brandveiligheidsat-test vernieuwen. Zo niet, verliezen ze hun erkenning bij Toerisme Vlaanderen en eventueel ook een deel van hun subsidies.

Omdat de controle gebeurt door de lokale brandweer en het brandveiligheidsat-test ondertekend moet worden door de burgemeester, is een vlotte samenwerking met de gemeente belangrijk.

OM DE VIJF JAAR MOETEN DE ERKENDE JEUGDVERBLIJFCENTRA HUN BRANDVEILIGHEIDSATTEST Vernieuwen.

7 SAMENGEVAT

De term 'jeugdtoerisme' doet automatisch denken aan de klassieke jeugdwerk-kampen. Het is echter breder dan dat. Jeugdgroepen organiseren meerdaagse verblijven in allerlei vormen. Zij trekken er eveneens voor weekends of een midweek op uit. Ook de verscheidenheid in organisatoren is groot. Niet alleen het klassieke jeugdwerk organiseert meerdaagse activiteiten met kinderen en jongeren. Scholen, sportverenigingen en doelgroepenorganisaties bieden eveneens jeugdtoeristische initiatieven aan. Ten slotte is het doel even divers als de actoren, variërend van kadervorming over ontspanning tot educatie.

Deze brede definitie van jeugdtoerisme geeft aan dat er duidelijk een meerwaarde is. Een meerwaarde voor de deelnemers en organisatoren evenals voor de bredere (lokale) economie. Dat werd vroeger vaak miskend. Zowel kwaliteitszorg als ondersteuning door de overheid bleven veelal uit. Dat de meerwaarde van jeugdtoerisme steeds meer (h)erkend wordt, blijkt zowel uit de steeds toenemende regulering als uit de ondersteuning, en dit op verschillende overheidsniveaus.

Het huidige aanbod van jeugdverblijven en kampeerterrinen is, net als hun gebruikers, erg divers. De geografische spreiding over de regio's is sterk verbonden met de omgevingsfactoren. Het gebruik van jeugdlogies door bepaalde organisaties heeft dan weer meer te maken met comfort en kostprijs. Zo vinden scholen vaak hun gading in de beter voorziene jeugdverblijven en kiest het traditionele jeugdwerk vooral voor de meer eenvoudige jeugdverblijven of kampeerterrinen. Voor de uitbaters van jeugdverblijven zelf kan de toegenomen regulering zowel een kader bieden als beperkingen stellen, zowel op het vlak van erkenning en subsidiëring als op het ruimere niveau van bijvoorbeeld ruimtelijke ordening, mobiliteit, bostoegankelijkheid enzovoort.

In de toekomst is het dan ook zaak deze regulering goed te bewaken. Enkel zo kan een divers en groot genoeg aanbod aan jeugdverblijven en kampeerterrinen behouden worden. Het afbouwen van de bestaande regulering mag echter niet leiden tot een kwaliteitsverlies. Wel valt er te pleiten voor een versoepeling, bijvoorbeeld voor het dubbel gebruik van jeugdlokalen als jeugdverblijfplaatsen, het maken van kampvuren, spelen in bossen enzovoort.

Gemeentelijke besturen kunnen daarbij het goede voorbeeld geven. Zij kunnen vaak een groot verschil maken met hun jeugdtoerismebeleid, zowel voor bezoekende groepen als voor hun eigen jeugdgroepen. Ook tussen de uitbaters van jeugdverblijven en het gemeentelijk bestuur is een constructieve samenwerking wenselijk.

Deze tekst kan hopelijk bijdragen tot een goed evenwicht tussen rechten en plichten voor uitbaters en jeugdgroepen. Regels die bijdragen tot betere jeugdlogies zijn nuttig. Ondersteuning van de overheid is dan wel nodig. Er is op dat vlak al heel wat gebeurd, maar er is zeker nog werk voor de boeg.

8 WIE IS WIE?

In het jeugdtoeristische landschap in Vlaanderen spelen verschillende actoren een rol, maar wie doet nu precies wat? Gemeenten en provincies zijn belangrijke spelers voor het jeugdtoerisme. Hieronder vind je de andere relevante actoren die actief zijn op Vlaams niveau.

TOERISME VLAANDEREN

Het Decreet Toerisme voor allen maakt werk van een kwaliteitsvol en betaalbaar aanbod aan jeugdverblijven in Vlaanderen. Streefdoelen zijn het behoud van de *capaciteit en de diversiteit* binnen de sector van de jeugdverblijven en bijdragen aan de verhoging van de *kwaliteit* van de bestaande verblijven. Sinds 2004 ondersteunt Toerisme Vlaanderen de sector van de jeugdverblijven vanuit dit decreet.

Toerisme Vlaanderen
Grasmarkt 61
1000 Brussel
tel. 02 504 03 00
www.toerismevlaanderen.be

Toerisme Vlaanderen staat in voor de kwaliteitsopvolging via het verlenen van een erkenning aan jeugdverblijven die voldoen aan normen op het vlak van kwaliteit en brandveiligheid. Er is tevens een labelsysteem voor jeugdverblijven zodat jongerengroepen snel het geschikte verblijf kunnen vinden. Jeugdverblijven waar minimaal 70% van de overnachtingen voor rekening komt van personen jonger dan 26 jaar, kunnen een label als jeugdverblijfcentrum type A, B of C behalen. Jeugdverblijven waar minimaal 50% van de overnachtingen voor rekening komt van personen jonger dan 26 jaar en die zich voornamelijk richten op individuele jongeren, kunnen een label als hostel krijgen.

Erkende jeugdverblijven kunnen bovendien ook subsidies aanvragen voor moderniserings-, toegankelijkheids- en brandveiligheidswerken en zelfs voor nieuwbouw. De subsidie die toegekend kan worden bedraagt maximaal 40% van de totale kosten.

Meer informatie over de criteria voor erkenning en subsidies kan je vinden in de brochure Verblijfcentra Toerisme voor Allen – een wegwijzer om erkenning en subsidie te verkrijgen of via de website www.toerismevlaanderen.be/toerismevoorallen.

Toerisme Vlaanderen ondersteunt de opmaak van strategische beleidsplannen toerisme. Voor de jeugdtoeristische sector zou het veel kunnen betekenen de aandacht bij de Vlaamse regio's en (clusters van) gemeenten met jeugdtoeristisch belang te vestigen op jeugdverblijfsaccommodatie. Voor het Brussels

Hoofdstedelijk Gewest speelt 'Onthaal en Promotie Brussel' een belangrijke rol. In de huidige strategische beleidsplannen maken beleidsmakers slechts minimaal werk van jeugdtoerisme. In samenspraak met de bovenstaande actoren kunnen ook concrete projecten in functie van het jeugdtoerisme ontwikkeld worden. Subsidiëring van Toerisme Vlaanderen kan daarvoor de drempel verlagen.

AFDELING JEUGD

De Afdeling Jeugd van de Vlaamse overheid wil een impuls geven aan alle personen en verenigingen die inspanningen leveren om de capaciteit en diversiteit van de jeugdtoeristische infrastructuur te bevorderen. Daarom subsidieert ze de jeugdverblijfcentra en hostels. Deze centra stellen een aangepaste en veilige verblijfsaccommodatie ter beschikking van kinderen en jongeren voor de ontplooiing van hun vormende en ontspannende activiteiten, hetzij individueel, hetzij in verenigingsverband. Daarnaast beheren zij ook de Uitleendienst Kampeer materiaal (ULDK), waar verenigingen goedkoop tenten kunnen huren voor hun meerdaagse verblijven.

Afdeling Jeugd
Arenbergstraat 9
1000 Brussel
tel. 02 553 41 30
www.vlaanderen.be/jeugdbeleid

BLOSO

Bloso heeft als taak om de sportparticipatie en de kwaliteit van het sportaanbod te verhogen in Vlaanderen. Bovenaan de takenlijst staan:

- de organisatie van sportkampen en sportklassen in de Bloso-centra;
- de uitbouw en het ter beschikking stellen van de Bloso-centra aan sportfederaties, sportclubs, sportdiensten, topsporters en individuele sportbeoefenaars, onder meer voor de organisatie van trainingen, stages en wedstrijden.

Bloso beschikt over dertien sportcentra. In elf van deze centra kan men overnachten.

Bloso
Arenbergstraat 5
1000 Brussel
tel. 02 209 45 11
www.bloso.be

CENTRUM VOOR JEUGDTOERISME VZW

CJT Ondersteuning maakt deel uit van het Centrum voor Jeugdtoerisme vzw (CJT), net zoals CJT Boekingscentrale en CJT Verblijfcentra. Met deze drie actiedomeinen wil CJT gepaste verblijfsmogelijkheden aanbieden aan jeugd in groepsverband.

Centrum voor Jeugdtoerisme vzw
Bergstraat 16
9820 Merelbeke
tel. 09 210 57 75
www.cjt.be

Particulieren of verenigingen die een gebouw verhuren of willen verhuren aan jeugdgroepen kunnen bij CJT Ondersteuning terecht. Zij krijgen *advies, vorming en begeleiding* omtrent erkenning, subsidies en alles wat komt kijken bij het uitbaten van een jeugdverblijf.

CJT Ondersteuning verspreidt *informatie* onder de uitbaters van jeugdverblijven via het tijdschrift *HuisWerk* en de website www.cjt.be/ondersteuning. De website www.jeugdverblijven.be bevat ongeveer 600 jeugdverblijfcentra en wordt onderhouden door CJT.

Daarnaast verdedigt CJT Ondersteuning de *belangen van de jeugdtoeristische sector* bij de overheid en andere instanties. Dit gebeurt door vertegenwoordigingswerk bij onder andere Toerisme Vlaanderen, de Afdeling Jeugd en de provincies.

STEUNPUNT JEUGD

Steunpunt Jeugd heeft de ambitie om kinderen en jongeren en hun organisaties te versterken in onze samenleving. Op het vlak van jeugdtoerisme – zeg maar: op kamp gaan – ondersteunt Steunpunt Jeugd de jeugdorganisaties, organiseert het overleg, informeert het en maakt het producten en diensten zoals bijvoorbeeld de website www.opkamp.be en de campagne www.respectopkamp.be.

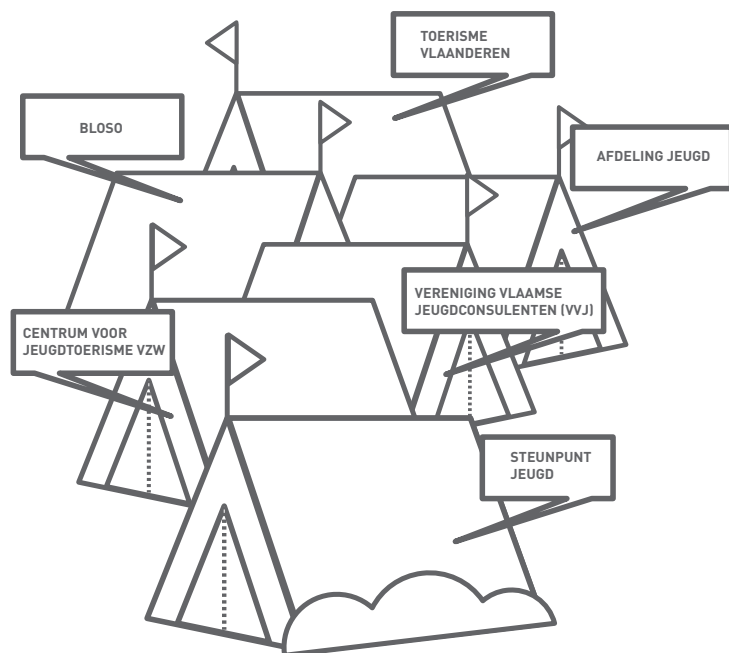
Samen met de *Vlaamse Jeugdraad* ijvert Steunpunt Jeugd voor jeugd(werk) vriendelijkere regelgeving en beleid op tal van domeinen, maar zeker ook op het vlak van jeugdtoerisme.

Steunpunt Jeugd
Arenbergstraat 1d
1000 Brussel
tel. 02 551 13 50
www.steunpuntjeugd.be

VERENIGING VLAAMSE JEUGDCONSULENTEN (VVJ)

De Vereniging Vlaamse Jeugddiensten is de koepelorganisatie van de jeugddiensten van de Vlaamse gemeentebesturen. Op vlak van jeugdtoerismebeleid ondersteunt de VVJ de jeugddiensten via informatie (tijdschrift Dropzone, nieuwsbrief Lopend Vuur, handboek lokaal jeugdbeleid, website), vorming (o.a. sessies op de jaarlijkse vormingsdriedaagse), visieontwikkeling, ervaringsuitwisseling op de provinciale vergaderingen en het signaleren van goede praktijkvoorbeelden.

Vereniging Vlaamse Jeugddiensten
Ossenmarkt 3
2000 Antwerpen
Tel. 03 821 06 06
www.vvj.be

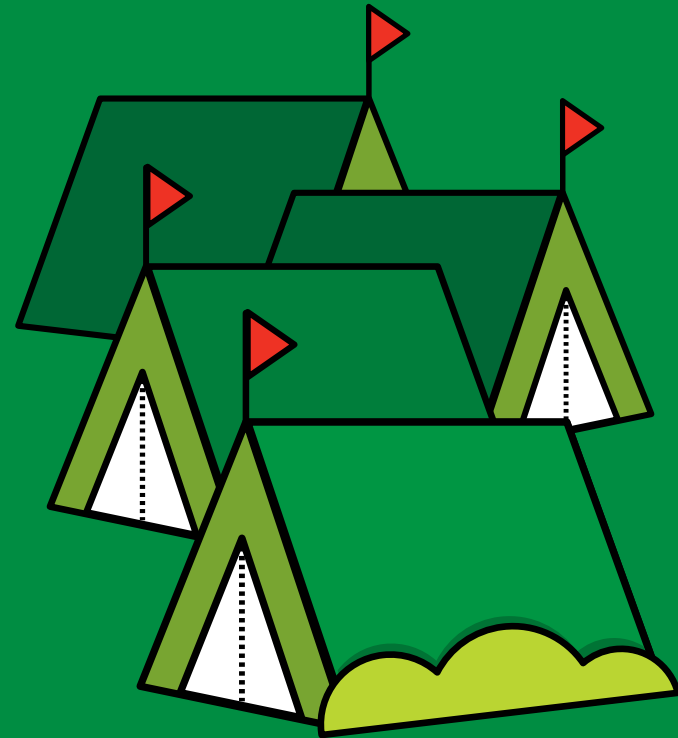

9 BIBLIOGRAFIE

- ADOPLAN, *Ruimtelijk beleidskader jeugdverblijfcentra Fase 2* (augustus 2011), p. 73. (<http://www.mediafire.com/?ppkmd42m6c5np>).
- Besluit van de Vlaamse Regering van 18 april 2008 betreffende Toerisme voor allen, *Belgisch Staatsblad*, 29 augustus 2008.
- CENTRUM VOOR JEUGDTOERISME (verkregen op 6 september 2011), *Aantal jeugdverblijven per provincie en volgens type*. (www.jeugdverblijven.be).
- CENTRUM VOOR JEUGDTOERISME (verkregen op 6 september 2011), *Aantal slaapplekken per regio en volgens type*. (www.jeugdverblijven.be).
- Decreet van 27 maart 2009 betreffende aanpassing en aanvulling van het ruimtelijke plannings-, vergunningen- en handhavingsbeleid, *Belgisch Staatsblad*, 15 mei 2009.
- Decreet van 23 december 2010 betreffende het Toeristische logies, *Belgisch Staatsblad*, 31 december 2010.
- FOD ECONOMIE, Algemene Directie Statistiek (verkregen op 20 mei 2011).
- MICHEL, F., Les jeunes touristes face au besoin d'exister, plaidoyer pour un voyage responsable, *Tourisme des Jeunes* (16-25 ans). *Cahier Espaces*, 2003, vol. 77, nr. 2, p. 38-45.
- ROMBOUTS., e.a. *Voorstel tot resolutie betreffende het voortbestaan van kampplaatsen*, 22 december 2005. (<http://docs.vlaamsparlement.be/docs/stukken/2005-2006/g634-1.pdf>).
- SCHOUTEN, M., *Netwerkdokument Platform Ruimte voor Jeugd*, maart 2005. (<http://www.hetweijte.nl/test/downloads/Netwerkdokument%20Ruimte%20voor%20de%20Jeugd%202005%20ZIP.pdf>).
- STEUNPUNT JEUGD EN CENTRUM VOOR JEUGDTOERISME, *Doelgroepenonderzoek Jeugdtoerisme*. 29 april 2011. (<http://www.opkamp.be/pagina/onderzoek-amp-visie-jeugd-toerisme>).
- STEUNPUNT JEUGD, *Dossier Kampvuur*, mei 2011. (http://www.steunpuntjeugd.be/uploads/documents/Dossier_kampvuur_Steunpunt_Jeugd_mei_2011.pdf).
- STEUNPUNT JEUGD, *Spelen in het Groen*, verkregen op 18 mei 2011. (http://www.steunpuntjeugd.be/uploads/documents/2011_03_08_Visie_speleningroen.pdf).
- TOERISME VLAANDEREN, *Inventarisatie van de (zonevremde) jeugdverblijven in Vlaanderen*, oktober 2008, geactualiseerd in 2011. (verkregen op 21 oktober 2011). (<http://www.toerismevlaanderen.be/showpage.asp?iPageID=620>).
- TOERISME VLAANDEREN, IVA. Niet-gepubliceerd. Dienst Toerisme voor Allen, 3 oktober 2011.
- VAN GILS J., e.a., *Buiten Spelen*, 18 mei 2001. (<http://www.k-s.be/docs/3.LITERAATUURSTUDIE%20-%20def.pdf>).
- VLAAMSE OVERHEID, *Actieplan Jeugdverblijfcentra*, verkregen op 5 juni 2011. (http://www.sociaalcultureel.be/jeugd/jeugd_kinderrechtenbeleid_doc/ruimte/actieplan_jeugdverblijven_090403.pdf).
- VLAAMSE OVERHEID, *Actieplan Jeugdverblijfcentra*, 12 augustus 2010. (http://www.cjt.be/ondersteuning/docs/Actieplan_jeugdverblijven_goedgekeurd.pdf).

KOM UIT JE TENT!

**MAAK WERK VAN LOKAAL
JEUGDTOERISMEBELEID**

DEZE VISIENOTA IS GESCHREVEN DOOR VERTEGENWOORDIGERS VAN GEBRUIKERS EN EIGENAARS VAN DE VLAAMSE JEUGDVERBLIJFSCENTRA VANUIT HET PLATFORM JEUGDTOERISME VAN STEUNPUNT JEUGD. ZE BIEDT EEN HOUVAST AAN LOKALE BELEIDSMAKERS, BELEIDSUITVOERDERS EN JEUGDWERKERS DIE WERK WILLEN MAKEN VAN DE VERDERE ONTWIKKELING VAN HET JEUGDTOERISME IN VLAANDEREN. DEZE NOTA GEEFT RICHTING AAN STRATEGISCHE BELEIDSPANNEN OF AAN DOELSTELLINGEN VOOR PROJECTEN. ZO WORDEN HIERAAN GEKOPPELDE ACTIES EEN MEERWAARDE VOOR JEUGDGROEPEN DIE AAN JEUGDTOERISME DOEN.

